

הפעלת היחידות החטיבתיות במלחמת של"ג

היחידות של חטיבת הצנחנים הסדירה -
חה"ן, סיור ועורב - פעלו במלחמת של"ג
במתכונת של כוח גדודי ששימש רוב זמן
כוח חוד חטיבתי ונשא בעיקר נטל הלחימה.
המתכונת הזאת הוכיחה את עצמה ויש לשקול
לאמצה בעיתות חירום

אלוף דורון אלמוג

מפקד יחידת החס"ע (חה"ן,
סיור ועורב) של חטיבת הצנחנים
במלחמת של"ג

לוחמי חטיבת הצנחנים במלחמת שלום הגליל

מבוא

בליל 7 ביוני 1982 הונחתה חטיבה 35 (מוקטנת) מהים באזור שפך נהר האוואלי מצפון לצידון, ופלוגת הסיוור שלה הונחתה קודם לכן ממסוקים לתפיסת ראש החוף. החטיבה הייתה חלק מעוצבת האש בפיקודו של עמוס ירון שביצעה, באמצעות הנחיתה מן הים, מהלך איגוף אופרטיבי לעבר ביירות. לאחר קרב אוגדתי ב־9 ביוני לכיבוש דאמור, התפצל המאמץ האוגדתי לשניים: חטיבות הטנקים המשיכו בציר החוף צפונה לעבר ביירות, וחטיבה 35 פנתה לציר הררי שאיגף ממזרח את מרחב העיר ביירות.

המהלך הזה, שבו פעלה החטיבה באופן עצמאי בציר הררי, נמשך עד לחבירה עם הנוצרים ב־13 ביוני. היחידות החטיבתיות (ח"י, סיוור ועורב) פעלו באותו השלב תחת פיקודי במתכונת של כוח גדודי ששימש רוב זמן כוח חוד חטיבתי ונשא בעיקר נטל הלחימה - בתחילה נגד כוחות המחבלים ואחר כך נגד כוחות ח"י וקומנדו סוריים שתוגברו בגורמי שריון וני"ט. המשימה הייתה לפתוח ציר כביש המתפתל בתוך שטח הררי סבוך ואשר חלק לא מבוטל ממנו עובר בתוך שטח בנוי. התנועה הייתה בעיקר רגלית, והכוחות נדרשו ללחימה רב גונית - בשטח פתוח, בשטח סבוך, בשטח בנוי, נגד טנקים ונגד חוליות ני"ט. ב־12 ביוני נכנסה הפסקת האש לתוקף, והחטיבה המשיכה להתקדם ללא לחימה עד לחבירה ביום המחרת עם הכוחות הנוצריים בעיירה בסבא.

את לקחי הלחימה של הכוח הגדודי שהיה תחת פיקודי כתבתי זמן קצר לאחר תום הקרבות. במבט לאחור מקצת הלקחים האלה יושמו, בעיקר בנוגע לאיגוד היחידות החטיבתיות האלה במסגרת גדודית, והם ברובם יפים ללימוד גם כיום.

מסקנות ולקחים

רב־גונית האמצעים ורב־תכליתיות הביצוע

השילוב של כוח ח"י מעולה עם יכולת הנדסה, ני"ט, סיוור וטנקים שפעל בחוד הביא למיצוי מקסימלי של האמל"ח המצוי בח"י. כשהייתה בעיית הנדסה (מלכודים בגשרים, מקבצי מוקשים בדאמור, צמ"ה לפינוי) היה כוח זמין ומיומן הן למשימתו המקצועית והן ללחימת ח"י קשה. כשהצירים היו חסומים, ואיראפשר היה להביא טנקים לידי ביטוי, התאפשר ירי ני"ט הן של העורב באמצעות צוותים רגילים והן של ני"ט אישי כמו לאו ואר־פי־גי.

הסיירת סיפקה מודיעין, טיווחה ארטילריה וכוחות אוויר והייתה מספיק חזקה כדי להיכנס ללחימה. שילוב של שלוש היחידות החטיבתיות לכוח אחד יצר כוח גדודי באיכות מעולה המסוגל לתת את התשובה הטובה ביותר בסוג לחימה כזה. יותר

משהוא מצביע על איכותו ועל ייחודו הוא מעיד על חסרונותיו ועל פגמיו של גדוד הח"י הרגיל הסובל מהעדר יכולת הנדסית אורגנית ומיכולת מוגבלת בתחום הני"ט והסיוור.

שיפור כושר האש והתמרון של הח"י

צירי התנועה בחזית הצפונית והמזרחית יכולים להיחשב ברובם לשטחי השמדה. התנועה בהם בעייתית וסבוכה מהיותם נתונים לאיומי ני"ט ולמכשולים הנדסיים (תעלות ומוקשים). במרחבים מוגבלי תמרון לרק"ם התמרון של הח"י שיוכל להביא כוח לעורף האויב או לאגפיו הוא כמעט תנאי להשגת הפתעה ויכולת הכרעה ובמחיר שחיקה נמוך יחסית. זמן התנועה של הח"י יהיה פונקציה של כושר גופני ושל יכולת ביצוע. ככל שהכוח יהיה מיומן יותר, סיכויו יגדלו לבצע את הנחשב לבלתי אפשרי בעיני האויב. מאחר שהח"י הוא בעל כושר עבירות טוב יותר מכל כלי רק"ם בזירה, עליו למצוא תשובה הולמת לשני חסרונותיו הגדולים: איטיות ועוצמת אש מוגבלת.

טילי ני"ט אישיים קלים ומדויקים לטווחים של 1,000-3,000 מטר בכמות גדולה עשויים להביא למהפכה באיכות הח"י וביכולתו להשמיד כלי

השילוב של כוח ח"י מעולה עם יכולת הנדסה, ני"ט סיוור וטנקים שפעל בחוד הביא למיצוי מקסימלי של האמל"ח המצוי בח"י

רק"ם רבים בהיותו מנותק מהטנקים של כוחותינו. הטיל האישי בעל ראש הנפץ הרסיק אף יכול להיות תחליף מסוים למקלע המחלקתי.

אמצעי אחר לשיפור עוצמת האש הוא הגדלת כושר הצליפה. אם בכל כיתת ח"י יהיו רובה צלפים משוכלל אחד או שניים בעלי כושר פגיעה בטווח של 800-1,000 מטר ביום ובלילה, יגדיל הדבר את יכולתו של הח"י לבצע את משימותיו (לפגיעה במפקדים ובלוחמים). יש לזכור שהאיום הגדול על ח"י הנע רגלית הוא בעיקר ח"י האויב וכן אש ארטילרית, התקפות אוויר ושריון. לפיכך צריך לשפר את יכולת ההתמודדות עם ח"י האויב באמצעות שכלול כושר האיכוך והצליפה (על נושא האיכוך יורחב בהקשר למודיעין ולסיוור).

אשר למהירות התנועה הרגלית, הרי שמעבר לשיפור הכושר הגופני והיכולת לבחור נתיבים חכמים לתנועה רגלית ורכובה, יש צורך עליון בשכלול המיומנות לבצע הטסות סער במסוקים בזירת הקרבות עצמה.

יש לתרגל ולפתח טכניקה קרבית של סיוור אווירי

מקדים באמצעות מסוקי קרב. אלה גם מובילים מסוקי סער לעורפו ולאגפיו של האויב ומנחיתים כוחות בחיפוי קרוב של ארטילריה ושל מטוסי קרב. כוח סער כזה צריך להיות מיומן באכזריות אש מסק"רים, מטוסים וארטילריה תוך התקדמותו ביבשה. כוח כזה גם יכול לאפשר תגובה זריזה בזמן אמיתי לצורך העתקת כוחות מגזרה לגזרה, לתפיסת שטחים שולטים, לתקיפה, לחסימה או לשינוי מרכז הכובד במהלך הקרב כדי להביא להכרעה.

במהלך תנועתה של חטיבה 35 מהאוואלי לביירות "בוזבוז" זמן יקר עקב הרצון העקרוני להיות תמיד בעדיפות כוח מוחלטת מול האויב. כך, למשל, בדאמור המתנו 24 שעות בלי לבצע מאומה מלבד ניהול קרב סטטי מגשרי הדאמור כדי לצבור את מרב הסד"כ של אוגדת תא"ל עמוס ירון. רק לאחר מכן המשכנו צפונה. בדאמור עצמה לא היה יותר מאשר גדוד מחבלים, ולפיכך יכלה חטיבה 35 להמשיך לנוע לבדה לכיוון ציר "תגהוצת". בתנאים של עליונות אווירית מוחלטת אפשר היה לבצע הטסות סער כדי להגדיל את מהירות התנועה ואת זריזות התגובה. אש מטוסי הקרב צריכה הייתה לחפות על מיעוט הארטילריה שעמד לרשות הכוח לאחר הנחיתה מהים ולפני החבירה עם הכוחות היבשתיים שפעלו בציר החוף. כניסה מוקדמת ב־24 שעות לציר "תגהוצת" הייתה מאפשרת תנועה נוחה יותר בלי המחבלים בכפר מתא ועם פחות אויב בקבר שמון.

שימוש בהטסות סער בציר "תגהוצת" יכול היה לחסוך 24 שעות נוספות ואולי אפילו יותר. כדי שאפשר יהיה לתכנן ולבצע הנחתות כאלה בזמן אמיתי יש צורך לשפר את יכולת הטסות הסער באמצעות הגדלת אלמנט האש המלווה (מסק"רים) והקניית תחושה של ביטחון שאפשר לבצע מהלך כזה גם באזורים המאוימים על־ידי אויב. חטיבה 35, שהיא חטיבת הצנחנים הסדירה, שדרך ההגעה מהאוויר בעזרת המצנח שירתה אותה ב־1956 במבצע קדש ובתרגילים, צריכה לשמר את היכולת הזאת, אבל בעת ובעונה אחת צריכה להיות החטיבה המובילה בצה"ל בנושא של התקפות הסער ובתרגומו לתכנונים מבצעיים ברגיעה ובמלחמה.

מודיעין וסיוור

הסיוור הרגלי של חוליות קטנות החודרות לעומק מערכי האויב כדי לאסוף מודיעין באמצעות תצפיות או פטרולי חרש הוזנח בצה"ל כמעט לחלוטין. דווקא הבריטים במלחמתם בפוקלנד בתקופה כמעט מקבילה למלחמת שלום הגליל הנחיתו חוליות קטנות שמנו בדרך כלל ארבעה לוחמים (מהכוחות המיוחדים) בפיקוד מש"קים כחודש לפני המבצע כדי לאסוף מודיעין. להישגי

קרב. המפקדים יהיו אלה שיצטרכו להחליט אם הנתונים שבידיהם מספיקים כדי לצאת למשימה, ובמהלך הביצוע יצטרכו לדעת ליצור תמונה של האויב ושל כוחותינו מספיק מהר ועם מספיק נתונים כדי לקבל החלטות נכונות.

הסוואה, הישרדות, מיגון וזיהוי

מי שיביט בתצלומי אוויר מימי המלחמה, יראה שיירות ארוכות וצפופות של כלי רכב ושל רק"ם פרוסות על פני קילומטרים רבים. העליונות האווירית המוחלטת שהייתה במלחמת שלום הגליל כנראה לא תתקיים באותה המידה בעתיד. יש להתאמן בהנעת שיירות ובהטמעת כלי רכב העומדים בשטח באמצעות הסוואתם. הטמעה והסוואה של כלי רכב ושל רק"ם המצויים בחזית צריכה להיות בדמם של הלוחמים ושל המפקדים הזוטרים.

קיום בתנאי ניתוק בזמן פעולה בעומק שטחו של האויב מחייב הכנה רצינית - הן נפשית והן פיזית. חשוב שהלוחמים יידעו כמה זמן יצטרכו לפעול בתנאי ניתוק ועוד יותר חשוב שתהיה להם הכשירות לכך. משקל הצידוד שנושא הלוחם הוא עניין קריטי. העובדה שנשארו עם מעט מים הביאה לא פעם להתייבשות ולהתבססות על המים שנמצאו בכפרים.

לוחם שפועל במנותק צריך להתקיים על מזון מרוכז שעשיר בקלוריות וקטן במשקל ובנפח.

השכפ"ץ הציל את חייהם של הרבה לוחמים, אבל הגדיל את הסרבול ותרם לא מעט להגדלת מספר המתייבשים, בעיקר בין חיילי הסיירת שנועו בצירים יותר ארוכים ויותר קשים מהכוחות האחרים. יש צורך לפתח שכפ"ץ קל יותר ואווירי יותר. חשוב לא פחות להמשיך להתאמן גם עם שכפ"צים בעת ביצוע תנועות ארוכות.

הניתוק והבידוד הביאו לא אחת את הכוח הקדמי לקיים שינה ומנוחה בלילה כשהלוחמים מרוחקים מהרק"ם ומצויד מחמם. לא פעם ראיתי חיילים שאינם מסוגלים להירדם על האדמה, אלא פשוט עומדים ורועדים מקור. צידוד אישי פשוט כמו שמיכות מילוט ומעילי רוח הנישאים באפוד יכולים לתת תשובה חלקית. גם בתנאי קרב חשוב לאפשר לכל לוחם שינה בריאה של שלוש-ארבע שעות ביממה.

בעיות של זיהוי כוחותינו באזור של חורש סבך נפתרו באמצעות רימוני עשן צבעוניים. כך, למשל, כשמח"ט 35 רצה לתאם בין כוח הסיירת וכוח מיכה שאמורים היו לחבור באזור שמלך, הוא הורה להם לפתוח עשן אדום.

בעיה חריפה הרבה יותר הייתה תקיפות שביצעו מטוסי חיל האוויר על כוחותינו. שיפור התיאום בסיוע קרוב הוא מחויב המציאות. לשם כך דרוש

תצפית מפקדים לעבר קבר שמון | אף שהסיירת הייתה בחוד במשך כל התנועה בציר ההררי, הרי שהיא הופעלה כמעט תמיד כגוף אחד, ללא פיצולים. היתרון בצורת ההפעלה הזאת הוא שהסיירת נותרה כל הזמן גוף זמין להטלה לקרב ברגע שנדרש. להוציא ליל ההנחתה באוואלי וליל התנועה לחבירה עם הנוצרים לא פעלו בלילה ולא קיימנו פעילות של חוליות לאיסוף מודיעין. חששנו הטבעי מאפשרות של הסתבכות של כוח קטן שיגרור מבצע חילוץ בהיקף גדול והשקעת אנרגיה וזמן על חשבון ביצוע המשימות העיקריות הביא אותנו להזנחה טוטלית של דרך הפעולה הזאת.

במבט לאחור ניתן לומר שמודיעין השדה שעליו נשענו לכל אורך הלחימה יצר תמונה אמינה לצורך קבלת החלטות

- הוספת אמצעי איכון מכ"מי פשוט, קל ונישא גב לאיכון תנועות אדם עד טווח של חמישה ק"מ ושל כלי רכב עד 10 ק"מ;
 - פיתוח מזל"ט פשוט (להפעלה ברמת הגדוד);
 - הגדלת המערך של חקירת שבויים. יש צורך בחוקר שבויים בכל פלוגת חי"ר ובכל צוות של סיירת. לכן על חוקרי השבויים להיות לוחמי חי"ר לכל דבר, בעלי כושר גופני טוב.
- במבט לאחור ניתן לומר שמודיעין השדה שעליו נשענו לכל אורך הלחימה יצר תמונה אמינה לצורך קבלת החלטות. למרות זאת אילו הידיעה שהגיעה ממודיעין האוגדה על מארב המחבלים בכפר מתא הייתה מגיעה שעה קודם לכן, היינו נערכים אחרת לתנועה, אם כי אין כל ודאות שתצפית הייתה מגלה את כוח המחבלים שארב בציר.

בקרב בשמלך הפריעו תנאי השטח - שפע של צמחייה ושל מבנים - ליצירתה של תמונה אויב טובה יותר מזאת שהייתה לנו, אבל נראה שגם בעתיד לא יהיה מנוס מלהילחם בתנאים של אירודאות ושל ערפל

החוליות האלה נודעה חשיבות רבה, והצלחתן הייתה למעלה מהמשוער.

אף שהסיירת הייתה בחוד במשך כל התנועה בציר ההררי, הרי שהיא הופעלה כמעט תמיד כגוף אחד, ללא פיצולים. היתרון בצורת ההפעלה הזאת הוא שהסיירת נותרה כל הזמן גוף זמין להטלה לקרב ברגע שנדרש. להוציא ליל ההנחתה באוואלי וליל התנועה לחבירה עם הנוצרים לא פעלו בלילה ולא קיימנו פעילות של חוליות לאיסוף מודיעין. חששנו הטבעי מאפשרות של הסתבכות של כוח קטן שיגרור מבצע חילוץ בהיקף גדול והשקעת אנרגיה וזמן על חשבון ביצוע המשימות העיקריות הביא אותנו להזנחה טוטלית של דרך הפעולה הזאת.

בסופו של דבר, כשתוכנית אג"מית מתבססת על מודיעין שדה לקוי, הפעולה בשטח עולה בהרבה יותר קורבנות ולעיתים נכשלת לחלוטין.

כמעט בכל הקרבות שבהם היו הסתבכויות מתברר שהחלטות המפקדים בשטח היו לקויות בגלל הישענותן על מידע חלקי או על העדר מידע בנוגע למיקומו, לעוצמתו ולכוונותיו של האויב.

יש צורך לפתח את מודיעין השדה בכיוונים הבאים:

- ייזום פעולות איסוף באמצעות הוצאת כוחות משימה ביום ובלילה;
- שכלול אמצעי התצפית ברמת הגדוד והחטיבה ביום ובלילה;

כוח צה"ל חולף על פני עמדה סורית בקבר שמון | לעומת המחבלים ראוייה לחימת הסורים, ובייחוד לחימת החי"ר והקומנדו, לתשומת לב ולניתוח

איומי הזירה מחייבים אותנו לחפות על היותנו מעטים באמצעות השגת עליונות על האויב במגוון רחב של שיטות ושל אמצעים. יכולתנו להיערך להתקפת לילה בנתונים הדומים לאלה שהיו לנו ב־10 ביוני היא מחויבת המציאות. צריך להגיע למידת ביטחון מספקת בעצמנו וביכולתנו לצאת להתקפת לילה חטיבתית בנוהל קרב קצר כאשר יש תצפית יום של שעות ספורות לאזור היעדים, צירי התנועה לא ארוכים, וישנה יכולת לקבל תמונה הקרובה מאוד למציאות על האויב. יכולת כזאת צריך שתהיה לא רק בתרגילים אלא גם במלחמה!

לחימה בציר הררי

ההתייחסות לציר התנועה ההררי הייתה כאל שטח השמדה, דבר שהודגש במיוחד לאורך כל מסענו לאחר המארב בכפר מתא. תפיסת הרכסים השולטים איפשרה איסוף מודיעין, הפעלת נ"ט וכניסה לתקיפה מהעורף או מהאגף תוך ניצול יתרון טופוגרפי. הרק"ם שנע לאורך הציר סייע באש באמצעות תותחי הטנקים ומקלעי הסיפון ובמתן שירותים לוגיסטיים מהירים לכוח כמו מים, מזון, תחמושת ופינוי רפואי לאחר. חולשתו העיקרית בציר הייתה דווקא ביכולת ההנדסית המוגבלת. הטרקטור היחיד אומנם ביצע עבודה נפלאה, אבל צריך שהיו בידינו בחוד כזה לפחות שני טרקטורים ממוגנים המסוגלים לפנות טנקים מתפוצצים בלי שיינוקו. נוסף על כך צריך שהיה לנו כושר לפרוץ מקבצי מוקשים ושדות מוקשים בתוך דקות. אנשי החה"ן בדאמור גילו אומץ ותושייה, אבל עבודתם

צריך שתהיה אפשרות בכל חטיבת חי"ר לאגד את שלוש היחידות החטיבתיות למסגרת גדודית לוחמת

יש צורך חיוני להעמיק את התכנונים המבצעיים המיועדים למלחמה לא רק לשעות הראשונות, אלא לכמה ימי מלחמה באמצעות לימוד השטח - בעיקר מתצלומי אוויר, מסוירים ומתצפיות. יש לבצע משחקי מלחמה גם לתכנונים מפורטים למצבי אמצע המלחמה ולמצבי הסיום וההכרעה.

ב־10 ביוני בסביבות השעה 15:00 הגענו לנ"ג 950, לפני קבר שמון. גדוד 890 לא נלחם באותו יום, ואפשר היה לתכנן התקפת לילה על קבר שמון ועל פסקין במתכונת דומה לזאת שביצענו למחרת. החטיבה אומנם תיכננה לתקוף ביום שישי, 11 ביוני, עם שחר וקיבלה אישור להתחיל את התקיפה רק בשעה 11:00 בצהריים, אבל אם נתעלם מהעובדה הזאת, אין מנוס מהשאלה מדוע בכל זאת לא תיכננו ולא דרשנו מהאוגדה ומהפיקוד לבצע התקפת לילה.

נדמה לי שחלק מהתשובה נעוץ בעומקם של התכנונים המבצעיים למלחמה והחלק האחר שייך למידת הביטחון שיש לנו בעצמנו לצאת להתקפה כזאת בשטח לא מוכר, בתנאי אי־ודאות, עם מעט מודיעין על היעד ונוכח עייפות מצטברת של הלוחמים.

מעין מכשיר זע"ט (זיהוי עמית טורף) יבשתי. מכשיר כזה הוא בעל חשיבות רבה לכוח הפועל בעומק שטחו של האויב והרצוה להשתמש במטוסים כבארטילריה מעופפת.

פיקוד ושליטה

- צריך שתהיה אפשרות בכל חטיבת חי"ר לאגד את שלוש היחידות החטיבתיות למסגרת גדודית לוחמת. למסגרת כזאת אין מקום קבוע בעת רגיעה, אבל יש להכינה, לתרגלה ולארגנה. אפשר לבנות מסגרת כזאת על בסיס הבא"ח (בסיס אימונים חטיבתי) תוך גיבוי הבא"ח באנשי מילואים שיחליפו את ההולכים לקרב (כולל מפקד בא"ח במילואים) כדי שאפשר יהיה להמשיך לאמן פלוגות צעירות שאך התגייסו.
- אשר למיקום המפקדים, צריך להיות ברור שחפ"ק המג"ד צריך להיבנות כך שיהיה מסגרת לוחמת. מיקומו חייב להיות סמוך לפלוגה הראשונה ולעיתים בראש הכוח. כושרו של החפ"ק להילחם כמחלקה בגדוד יבטיח כושר שרידות גבוה יותר ויקנה למג"ד יותר ביטחון בכל מקום שבו יימצא.
- חפ"ק המח"ט כפי שפעל בחטיבה 35 סייע מאוד לחימה מלפנים. מח"ט, שימקם את עצמו בעמדת תצפית טובה מאחור או באגף, כך שיתאפשר לו לשלוט על הכוחות ולתאם ביניהם, יהפוך את החפ"ק שלו למכפיל כוח בלחימת הגדודים לפנים.
- מפקדים עד רמת המ"פ חייבים להוביל את מסגרותיהם מלפנים.

הכנת תוכניות מבצעיות

יש להכין תוכניות מפורטות לכמה ימי לחימה - למצבי הפתיחה, האמצע וההכרעה. חטיבה 35 תיכננה ביסודיות אך ורק את שלב הנחיתה. התנועה צפונה לא תוכנה, לא נלמדה ולא נכללה במשחקי המלחמה. הטענה כאילו לא כדאי לתכנן קדימה יותר מדי, מכיוון שבלאו הכי שום דבר לא יהיה כמו שתוכנן, היא שגויה, שכן רבים מהשיבושים נגרמים מכיוון שדרך הפעולה העקרונית לא תוכננה ביסודיות.

אי־ביצועה של התקפת לילה, להוציא הלילה הראשון, נבע לא רק מהצורך להקצות שעות מנוחה והתארגנות לכוחות שפעלו ביום, אלא גם - ואולי בעיקר - מאי־תכנון מפורט של צעד כזה. פעולת לילה מחייבת הכנות מראש, כמו לימוד שטח מפורט ואולי אף תרגול ולימוד על מודלים. לימוד כזה יכול להתבצע אך ורק באמצעות תכנון מראש, שבזמן המלחמה יכול להיות נדבך מוצק לשיפור הביצוע של הכוח גם כאשר חלק מהנתונים משתנים לחלוטין.

טנק בדרך הפיתולים היורדת לעין-ענוב | ההתייחסות לציר התנועה ההררי הייתה כאל שטח השמדה, דבר שהודגש במיוחד לאורך כל מסענו לאחר המארב בכפר מתא

התמשכה לאורך כמחצית הלילה. יש צורך לשכלל את האמצעים ואת השיטות.

עקרון ההפתעה

מזווית הראייה של המחבלים הרי שהנחיתה בחוף האוואלי הייתה הפתעה טקטית-אופרטיבית שיצרה לצה"ל הזדמנות מצוינת להשיג יעד מערכתי - להגיע לביירות בלוח זמנים מהיר וללא התנגדות משמעותית של המחבלים. ההזדמנות הזאת הוחמצה. למסקנה הזאת הגיע אל"ם ראובן אבי רן במחקרו הנקרא "הנחיתה בחוף האוואלי מזווית הראייה של המחבלים". (מערכות 302-303 מרס-אפריל 1986). אף שההזדמנות להגיע לביירות בלוח זמנים קצר יותר הוחמצה, הרי שאי-אפשר להתכנש לעובדה שהנחיתה מוטטה את מערך המחבלים והביאה להשגת היעד המערכתי. ראוי לציין שלביירות הגיע ראשון דווקא הכוח הקטן של חטיבה 35, שנע רגלית בציר הררי ארוך, ולא כוחות האוגדה שהמשיכו על כביש החוף. יאסר ערפאת דיבר כבר באפריל 1982 על אפשרות הנחיתה, והמחבלים אף הכשירו לאורך החוף מערכים נגד אפשרות כזאת. אולם אף שהמחבלים ציפו לאפשרות כזאת, הם הופתעו אופרטיבית וטקטית.

איומי הזירה מחייבים אותנו לחפות על היותנו מעטים באמצעות השגת עליונות על האויב במגוון רחב של שיטות ושל אמצעים

אופציית ההנחתה מהים צריכה להישמר בידינו למקרה שנרצה להפעילה בעתיד. מעבר לכך חשוב עוד יותר לדעת ליישם את עקרון ההפתעה כך שיהיה עיקרון מוביל בכל קרב. כשם ששני מותאגרים המתגוששים בזירה מפתיעים זה את זה מדי פעם במהלומות באזורים לא מוגנים, כך צריך שמפקדינו, הנמצאים במגע או לקראת מגע, יוכלו להעריך בזמן אמיתי ובזריזות מהן נקודות התורפה של האויב, היכן גזרתו היותר חלשה ומשם לתקוף מהר ובנחרצות כדי להגיע להכרעה.

לא תמיד אפשר להפתיע מהגזרה החלשה, ולכן חשוב לתקוף בו זמנית מכמה כיוונים. התנפלות כזאת תוך תיאום האש הארטילרית, האווירית ושטוחת המסלול המתבצעת בו זמנית יוצרת בעצם הפעלתה אפקט של הפתעה המביא למיטוט האויב ולהוצאתו משיווי המשקל.

ההתקפה החטיבתית שבוצעה בקבר שמון ובפסקין ב-11 ביוני יישמה את עקרון ההתנפלות ומשום כך מוטטה את האויב בתוך כשעה וחצי. לעומת זאת

ההתקדמות לעבר שימלן | הסורים גילוי עקשנות ודבקות במשימה שהוטלה עליהם: חסימת ציר "תגהוצת" ומניעת הגעתנו לביירות

בין הגפנים אף שנמצאו בשטח נחות, ובלבד שיהיו קרובים לציר בטווחים של עשרות מטרים. גם בקבר שמון ובשימלן גילו הסורים יותר דבקות מאשר תבונה שטח טקטית. נוסף על כך הם הפעילו במשולב עם לחימת החי"ר גם טנקים מכיוון ציר "תגהוצת" והסתייעו בארטילריה - מרגמות וקטיושות. ניסיונם לבצע איגופים בשימלן הוכיח כושר, יוזמה ואף תבונה טקטית מסוימת בנסיבות שנוצרו. למרות זאת, ברגע שמצאו את עצמם מותקפים בעוצמה מכמה כיוונים, וברגע שהופתעו מהעורף ומהאגף, התחילו במנוסה. יש לצפות שכושר הלחימה של הקומנדו הסורי במלחמה הבאה יהיה דומה ואף טוב יותר, שהרי גם הם לומדים לקחים.

יש לצפות שכושר הלחימה של הקומנדו הסורי במלחמה הבאה יהיה דומה ואף טוב יותר, שהרי גם הם לומדים לקחים

שהוטלה עליהם: חסימת ציר "תגהוצת" ומניעת הגעתנו לביירות. הכוחות שהגיעו לקבר שמון הוטלו לגזרה במקביל להגעתנו לאל-ביני ולניג 950, כלומר ביום חמישי, 10 ביוני, בשעות הצהריים. הם לא הספיקו להכין מערך מוגן הכולל עמדות, גדרות, מוקשים ומשימות אש מגן וסכנה. קרוב לוודאי שרוב מפקדיהם אף לא הספיקו לבצע סיור מכין בגזרה לקראת המשימה. נוסף על כך הם לא יכלו לקבל שום סיוע אווירי לחימתם. למרות זאת הם הצליחו להפגין דבקות במשימה באופן דומה לדבקותם בקרב עין-זחלתא נגד חטיבה 500. כדי למלא את משימתם - חסימת הציר ומניעת תנועה שלנו צפונה - הם נצמדו באופן קנאי לאזור "תגהוצת" תוך שהם מזניחים שטחים השולטים על הציר מרחוק. במובן הזה חסימתם ולחימתם הייתה ממש בגופם. בקרב עין-זחלתא שכבו הסורים

ב-12 ביוני לא השכלנו ליישם את העיקרון הזה. נלחמנו זמן רב מדי לאורך הציר בצורה שמרנית ואיטית.

בלחימה הזאת נשאר גדוד 890 כולו מאחור בלי שבא לידי ביטוי בקרב. ייתכן שהטלתו למערכה בשעות הצהריים המוקדמות מכיוון כייפון במקביל לתקיפתנו מציר "תגהוצת" הייתה יוצרת אפקט של התנפלות שהיה מביא לשבירת הסורים בשימלן כחמש שעות קודם לכן.

לחימת האויב

לחימת המחבלים לאורך מסענו הייתה בשיטת פגע וברח. המחבלים לא הראו נחישות ודבקות במערכיהם. נראה שנפשית הם הכינו את עצמם לפעולה בסגנון "עקיצות הדבורה". קבוצות הלחימה שלהם היו לכל היותר מחלקתיות על-פי המושגים שלנו וברוב הזמן חולייתיות. ברגע שהופתעו מכיוון בלתי צפוי הם הפסיקו להילחם ונכנעו או ברחו.

לעומת המחבלים ראויה לחימת הסורים, ובייחוד לחימת החי"ר והקומנדו, לתשומת לב ולניתוח מעמיק. הסורים גילוי עקשנות ודבקות במשימה